

- REDAKCJA 1927b. Napis na pomniku J. Warszewicza w ogrodzie bot. U. J. w Krakowie. *Ogrodnictwo* 23(1): 25.
- ROUPPERT K. 1927. Nieznany portret J. Warszewicza, pendzla Artura Grottgera. *Ogrodnictwo* 23(1): 1–2.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927a. Obchód 60-tej rocznicy śmierci Warszewicza [...]. *Ogrodnictwo* 23(1): 30–31.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927b. Warszewiczella Rchab. f. *Ogrodnictwo* 23(1): 12–13.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927c. Zamia Lindleyi Warsz. i Z. Skinneri Warsz. *Ogrodnictwo* 23(1): 31.
- SZAFER W. 1927. Warszewiczia pulcherrima Kl. (W. coccinea Kl.). *Ogrodnictwo* 23(1): 10–12.
- [WARSZEWICZ J.] 1927. Kilka listów J. Warszewicza. *Ogrodnictwo* 23(1): 26–30.
- WRÓBEL-STERMIŃSKA W. 1966a. W setną rocznicę śmierci Józefa Warszewicza. *Hasło Ogrodniczo-Rolnicze* 23: 335–336.
- WRÓBEL-STERMIŃSKA W. 1966b. W setną rocznicę śmierci Józefa Warszewicza. *Wszechświat* 9(1979): 215–217.
- ZIOBROWSKI S. 1927a. Pisownia nazwiska J. Warszewicza. *Ogrodnictwo* 23(1): 9.
- ZIOBROWSKI S. 1927b. Rośliny nazwiskiem J. Warszewicza oznaczone. *Ogrodnictwo* 23(1): 14–25.

Piotr KÖHLER

Leśnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Barbara Mroccka – mgr chemii, pracownik Państwowej Inspekcji Handlowej, Elżbieta Rokita – lekarz pediatra w Krakowie.

3. WYKSZTAŁCENIE. 1925/1926–1928/1929 – szkoła powszechna w Krakowie [w jednym z życiorysów podała: szkoła powszechna im. J. Joteyko, ale to raczej niemożliwe, ponieważ J. Joteyko zmarła w 1928], 1929/1930–1936/1937 – Państwowe Gimnazjum Żeńskie im. Królowej Wandy w Krakowie, 1937 – matura tamże. 1937/1938–1938/1939 – dwa lata Studium Wychowania Fizycznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego [przerwane wybuchem wojny], w czasie okupacji – od 1944 studia na tajnych kompletach na Wydziale Rolniczym UJ, kontynuowane po wojnie do 1947, 4 IV 1952 – dyplom magistra inżyniera nauk agrotechnicznych na Wydziale Rolniczym UJ [otrzymany na podstawie zdanych egzaminów, ale bez napisania pracy].

4. STOPNIE NAUKOWE I DANE BIBLIOGRAFICZNE ROZPRAW. 3 XII 1959 – dr nauk przyrodniczych na podstawie rozprawy „Ochrona naturalnych zasobów a możliwości uprawy miłki wiosennej *Adonis vernalis* L.” [praca

LEKSYKON BOTANIKÓW POLSKICH DICTIONARY OF POLISH BOTANISTS

82. JADWIGA GAWŁOWSKA

1. DATA I MIEJSCE URODZENIA I ŚMIERCI. UR. 23 IX 1919 Kraków, zm. 10 XI 1998 Kraków.

2. RODZINA. Ojciec – Karol Gawłowski, pracownik fizyczny (woźny) w Banku Polskim w Krakowie, następnie konduktor w krakowskich tramwajach; matka – Jadwiga z domu Korzeniowska; rodzeństwo: Anna Kołłątaj, mgr inż. rolnik, pracownik Izby Rolniczej w Krakowie, Józef – lekarz w Krzeszowicach, Marianna (Maria) – docent nauk farmaceutycznych, pracownik naukowy Akademii Medycznej w Krakowie, Ignacy – inż. leśnik, absolwent Wydziału

opublikowana w: *Ochrona Przyrody* 1958 **25**: 111–140], obrona w Zakładzie Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, promotor: prof. W. Szafer [22 VI 1960 – doktorat zatwierdzony przez Komisję Kwalifikacyjną Pracowników Nauki]. 10 VI 1967 – uchwała Wydz. Rolnego Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie o nadaniu stopnia naukowego docenta w zakresie hodowli i uprawy roślin na podstawie rozprawy „Badania nad morfologią i biologią mącznicy lekarskiej *Arctostaphylos uva-ursi* L. oraz sposób jej ochrony” [*Ochrona Przyrody* 1965 **31**: 7–51]. 21 XI 1967 – zatwierdzenie nadanego tytułu docenta przez Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. 9 VI 1989 – Rada Państwa PRL nadała tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk przyrodniczych.

5. PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ – 1942 – I 1945 (w czasie okupacji) – Związek Hodowców Zwierząt przy Krakowskiej Izbie Rolniczej na powiat Kraków. 1945–1947 – Wydział Rolno-Leśny Zjednoczenia Przemysłu Węglowego w Katowicach: 15 XII 1945 – 31 V 1946 – pomocnik gospodarczy do prowadzenia prac kancelaryjnych w majątku „Maria”, 1 VI 1946 – 30 IX 1947 – księgową w księgowości rolnej. 1947–1952 – asystent naukowy w dziale doświadczałnictwa zielarskiego w Doświadczalnych Zakładach Zielarskich w Zakrzowie koło Koźła Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, równocześnie – Średnia Szkoła Zielarska w Zakrzowie. 1952–1992 – Zakład Ochrony Przyrody [1978–1993 – Zakład Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych] Polskiej Akademii Nauk w Krakowie: 1 II 1952 – 31 V 1955 – asystent, 1 VI 1955 – 31 V 1957 – starszy asystent, 1 VI 1957 – 19 VI 1969 – adiunkt, 20 VI 1969 – 30 VI 1989 – docent, od 1 VII 1989 do emerytury – profesor nadzwyczajny. 11 V 1992 – emerytowana. Po przejściu na emeryturę nadal utrzymywała kontakt z dotychczasowym miejscem pracy. Dodatkowo: 1 II 1969 – 30 XI 1990 – zatrudniona na 1/4 etatu jako starszy referent w Państwowym Wydawnictwie Naukowym Oddział w Krakowie [być może ze względu na pracę w redakcji czasopisma *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*].

6. PODRÓŻE NAUKOWE. Związane z uczestnictwem w 15 zagranicznych sympozjach i konferencjach, m.in. w Tbilisi (1977) i Madrycie (Kongres IUNC w 1984).

7a. ZAKRES BADAŃ BOTANICZNYCH. Cała jej działalność badawcza mieściła się w szeroko pojętej ochronie przyrody, głównie roślin. Można jednakże wyróżnić dwa nurty: 1. rośliny lecznicze i racjonalna ochrona ich zasobów, 2. podstawy naukowe parków narodowych i rezerwatów w Polsce, oraz pobocznie: historia botaniki.

7b. LICZBA WSZYSTKICH PUBLIKACJI BOTANICZNYCH, MIEJSCE OPUBLIKOWANIA PEŁNEJ BIBLIOGRAFII PRAC, WYKAZ WAŻNIEJSZYCH PRAC. Opublikowała co najmniej 200 prac, w tym ok. 150 botanicznych, ich spis nie został nigdzie opublikowany, niepublikowany – w posiadaniu autora niniejszego biogramu. Najważniejsze z prac: 1. 1955. *Zielarz w służbie ochrony przyrody*. Polska Akademia Nauk, Zakład Ochrony Przyrody, Nr 8, Kraków, 129 s.; 2. 1960. Niektóre gatunki goryczek aklimatyzowanych w Polsce. Cz. 1. Budowa morfologiczna i zawartość związków goryczkowych. *Dissertationes Pharmaceuticae* **12**(1): 47–55 [współautor: K. Rogowska]; 3. 1961. Mapy rozmieszczenia niektórych dziko rosnących w Polsce roślin leczniczych. *Kruszyna (Frangula alnus* Mill.). *Zielarski Biuletyn Informacyjny* **4**(10): 1–2 [współautorzy: I. Turowska, J. B. Skwara, Z. Brunarska, E. Cyunel]; 4. 1969. Budowa anatomiczna korzeni *Gentiana macrophylla* Pall. *Annales Pharmaceutici (Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wydział Lekarski, Prace Komisji Farmaceutycznej)* **7**: 83–92 [współautorka: M. Gawłowska]; 5. 1972. Ochrona naturalnej szaty roślinnej. [W:] W. SZAFER, K. ZARZYCKI (red.), *Szata roślinna Polski*, t. II, s. 57–60, 83–86, 103–104, 164–168, 188, 240, 252 [współautorzy: M. Gawłowska, J. Guzik, mapa]; 6. 1973. Ochrona zasobów roślin przemysłowych i leczniczych. [W:] W. MICHAJŁOW (red.), *Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka*. Wyd. I. PWN, Warszawa, s. 503–515 [współautorka: M. Gawłowska]; 7. 1973. Parki narodowe, obszary

chronionego krajobrazu, rezerwaty i pomniki przyrody żywej w Polsce (z uwzględnieniem ich opracowania naukowego). [W:] W. MICHAJŁOW (red.), *Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka*. Wyd. I. PWN, Warszawa, s. 683–703 [współautorka: M. Gawłowska]; 8. 1977. *Rezerwaty przyrody w Polsce. Nature reserves in Poland*. PWN, Warszawa – Kraków, 528 s. [współautorzy: Z. Czubiński, K. Zabierowski, M. Bieniek, M. Gawłowska] + 10 map [współautor: M. Bieniek] (*Studia Naturae. Seria B, Wydawnictwa Popularnonaukowe* nr 27); 9. 1983. *Marian Raciborski. Pionier idei ochrony przyrody w Polsce*. Liga Ochrony Przyrody. Zarząd Główny, Państw. Rada Ochrony Przyrody, Warszawa, 39 s. (Seria: Ochrona Przyrody w Polsce – Twórcy i Działacze); 10. (red.) 1984. *Stan zagrożenia oraz warunki zabezpieczenia naturalnych zasobów roślin leczniczych. The state of endangerment and conditions of safeguarding the natural resources of medicinal plants*. PWN, Warszawa – Kraków, 165 s. (*Studia Naturae. Seria A, Wydawnictwa Naukowe* nr 25).

7c. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE. 1. Początkowo uczestniczyła w zespołowych badaniach prowadzonych pod kierunkiem prof. Ireny Turowskiej z Zakładu Botaniki Farmaceutycznej Akademii Medycznej w Krakowie. Dotyczyły one rozmieszczenia ważniejszych gatunków roślin leczniczych oraz wielkości i zasobności poszczególnych ich stanowisk. Pozwoliły m.in. na wykonanie przeglądowych map i ich sukcesywne aktualizowanie. Dały jednocześnie podstawę do określania wielkości zbioru poszczególnych gatunków bez degradacji zasobów naturalnych oraz objęcia ochroną częściową rzadszych gatunków farmakopealnych. Opracowano 78 tego rodzaju map z odpowiednimi kartotekami, z czego opublikowanych zostało 14 [patrz p. 7b, poz. 1, 3]. Były to prace o charakterze pionierskim. Z zagadnieniem zasobów roślin leczniczych związane były ściśle prace badawcze dotyczące: uprawy, hodowli, aklimatyzacji i zawartości ciał czynnych w roślinach leczniczych oraz tzw. zastępczych, o dużym znaczeniu przemysłowym. W związku z tym przeprowadzała próby aklimatyzacji oraz szczegółowe badania laboratoryjne

związane z walorami farmakopealnymi, m.in. kilku azjatyckich gatunków *Gentiana*, np. *G. tibetica*. Zdołała założyć pierwsze w Polsce uprawy polowe *G. lutea* L. [patrz p. 7b, poz. 2, 4]. W dziele *Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego* opracowała rozdziały dotyczące ochrony zasobów roślin przemysłowych i leczniczych w Polsce [patrz p. 7b, poz. 6]. Podsumowaniem tego kierunku badań była praca zbiorowa wykonana pod redakcją i przy współautorstwie J. Gawłowskiej pt. *Stan zagrożenia oraz warunki zabezpieczenia naturalnych zasobów roślin leczniczych* [patrz p. 7b, poz. 10]. Na podkreślenie zasługują też liczne publikacje popularnonaukowe, w których przekazywała – m.in. na podstawie wyników badań własnych – interesujące informacje dotyczące roślin leczniczych i zalecenia nowoczesnych sposobów ich ochrony (uprawy, półuprawy itp.). Prace związane z racjonalną ochroną roślin leczniczych miały w znacznym stopniu charakter pionierski oraz dużą wartość poznawczą i praktyczną. 2. Spora grupa publikacji dotyczyła charakterystyki i walorów naukowych polskich parków narodowych i rezerwatów przyrody, jak też stanu i perspektyw rozwoju ich racjonalnej sieci. Prace te zawierały m.in. liczne i instruktywne mapy przeglądowe. W podręczniku *Szata roślinna Polski* w rozdziałach dotyczących ochrony roślin zestawiała i krótko scharakteryzowała parki narodowe i rezerwaty przyrody w poszczególnych krainach geobotanicznych Polski [patrz p. 7b, poz. 5]. Była współautorką mapy przeglądowej pt. *Parki narodowe i rezerwaty przyrody w Polsce*. W dziele *Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka* opracowała (charakterystyka, rozmieszczenie, znaczenie itp.) rozdział „Parki narodowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty i pomniki przyrody żywej w Polsce” [patrz p. 7b, poz. 7]. Wydała (z 4 współautorami) obszerną, pierwszą tego rodzaju książkę opisującą rezerwaty przyrody w Polsce. Opracowanie zawiera m.in. rys historyczny, metodykę opracowania, charakterystykę rezerwatów różnych typów, bibliografię oraz liczne mapy przeglądowe [patrz p. 7b, poz. 8]. Poświęciła też kilka publikacji

rezerwatów biosfery, zwracając szczególną uwagę na ich znaczenie dla ochrony zasobów roślinnych. W 1977 opublikowała podręcznik metodyczny *Poradnik dla nauczania ochrony przyrody w szkole podstawowej* – pierwszy taki podręcznik w języku polskim. W pracach zwracała uwagę na konieczność zabezpieczenia ze względów naukowych, ogólnospołecznych i wychowawczych, głównie w formie parków narodowych i rezerwatów, najcenniejszych przyrodniczo terenów (w tym florystycznych) oraz tzw. banku genów. Wskazywała też na sposoby racjonalnej ochrony szaty roślinnej w rezerwach oraz konieczność tworzenia, kształtowania i zabezpieczenia racjonalnej sieci obszarów chronionych w Polsce, do czego w znacznym stopniu przyczyniła się dzięki swoim pracom badawczym i działalności publikacyjnej. Do historii botaniki należą biogramy botaników-twórców nowoczesnej ochrony przyrody [patrz p. 7b, poz. 9].

8. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA, ORGANIZATORSKA I KOLEKCJONERSKA. 1947–1952 – lekcje i ćwiczenia z zakresu zasad racjonalnego gospodarowania zasobami roślin leczniczych w Średniej Szkole Zielarskiej w Zakrzowie i w Liceum Zielarskim w Piekarach koło Krakowa. Jeszcze przed 1968 rokiem brała udział w organizowaniu Podyplomowego Studium Ochrony Przyrody powoływanego przy Wydziale Leśnym WSR w Krakowie, 1970 i 1971 – wykłady na jesiennym i wiosennym zjeździe słuchaczy tegoż Studium. Uczestniczyła w opracowaniu programu wykładów dla słuchaczy Studium Ochrony Środowiska Człowieka przy Zakładzie Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych PAN w Krakowie, 1972–1974 – wykłady na tymże studium. 1974–1976 – wykłady na Studium Doktoranckim „Botanika i teoretyczne podstawy ochrony środowiska przyrodniczego” przy Instytucie Botaniki PAN i Zakładzie Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych PAN w Krakowie. 1949–1992 – wykłady i ćwiczenia (4 razy w roku) dla członków Związku Zbieraczy i Plantatorów Roślin Leczniczych. Wypromowała dr. Henryka Urbanika (w 1985 na Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, tytuł pracy doktorskiej: „Rozwój

popularyzacji i form nauczania ochrony przyrody w Polsce i na forum międzynarodowym w ciągu XX wieku”). Brała aktywny udział w organizowaniu działu doświadczalnictwa roślin leczniczych w Zakładach Zielarskich w Zakrzowie. Przez wiele lat brała udział w obronach prac maturalnych z geografii związanych z tematyką ochrony przyrody i środowiska w IV Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie.

9. DZIAŁALNOŚĆ W INNYCH DZIEDZINACH. [brak informacji]

10. WAŻNIEJSZE GODNOŚCI I STANOWISKA W INSTYTUCJACH, TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH I REDAKCJACH. 1 XI 1969 – 1 V 1970 – kierownik Zakładu Ochrony Przyrody PAN, 1971 [lub 1970]–1978 – zastępca kierownika ds. naukowych Zakładu Ochrony Przyrody PAN, 1960–1978 – kierownik Pracowni Ochrony Gatunkowej Roślin (od 1970 – Pracownia Ochrony Gatunkowej Roślin i Zwierząt), 1972–1976 – kierownik Tatrzańskiej Stacji Naukowej oraz Alpinarium Naukowo-Dydaktycznego w Zakopanem. 1968–1993 – sekretarz redakcji dwumiesięcznika *Chrońmy Przyrodę Ojczystą*. Członek Komisji Edukacji Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i jej Zasobów (IUCN). 1967–1988 – członek Komisji Edukacji Wschodnioeuropejskiego Międzynarodowego Komitetu Ochrony Przyrody. 1971–1978 – członek zespołu koordynującego problem resortowy PAN-21 „Ochrona i kształtowanie przyrodniczego środowiska człowieka”. 1973–1976 – współdziałała na forum międzynarodowym w opracowaniu planu badawczego państw Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej dotyczącego metod realizacji ochrony przyrody. 1975 – członek zespołu ekspertów do realizacji 6. projektu programu UNESCO-MaB-6 „Ekosystemy górskie”. 1 V 1962 – 1 VI 1971 – sekretarz naukowy Komitetu Ochrony Przyrody i jej Zasobów PAN. 1962–1982 – członek Prezydium Komitetu Ochrony Przyrody PAN. 1986–1990, 1992–1995 – członek Komisji ds. Ochrony Roślin Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

11. NAJWAŻNIEJSZE WYRÓŻNIENIA I ODZNACZENIA. 1972 – Złoty Krzyż Zasługi, 17 VI 1974

– nagroda zespołowa Sekretarza Naukowego PAN za udział w opracowaniu monografii *Ochrona przyrodniczego środowiska człowieka*, 1974 – nagroda zespołowa I stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za współautorstwo w opracowaniu podręcznika *Szata roślinna Polski*, 1976 – Złota Odznaka Honorowa Ligi Ochrony Przyrody „Zasłużony dla Ochrony Przyrody”, 1978 – Medal XXV-lecia PAN, 29 IX 1979 – Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, 1984 – Medal 40-lecia PRL.

12. INNE INFORMACJE. Przez 4 lata zajmowała się w ramach współpracy z krajami Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej zagadnieniami związanymi z naukowymi metodami realizacji ochrony przyrody. Należała do najważniejszych uczonych mających wpływ na kształtowanie się kierunków działalności Zakładu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Od 1930 roku należała do Ligi Ochrony Przyrody, od 1986 – do Związku Podhalan. Była zawsze niezwykle uczynna, spieszyła bezinteresownie z pomocą potrzebującym wykorzystując swą wiedzę za zakresu ziołolecznictwa. Była bardzo pracowita i pełna poświęcenia. Pochowana została na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

13. WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH ŹRÓDEŁ. Archiwalne: Archiwum UJ – WR 168 (Jadwiga Gawłowska), WR 175 (Kopie dyplomów inżyniera rolnika [...]); Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie – akta osobowe. Publikowane: *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego* nr 4 (30 IV 1961), poz. 11; J. Fabianowski, 1999. Wspomnienia o Profesor Jadwidze Gawłowskiej. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 55(1): 9–17. Informacje ustne uzyskane od Elżbiety Rokity – siostry.

14. MATERIAŁY IKONOGRAFICZNE. Archiwalne: Archiwum UJ – WR 175 (Kopie dyplomów inżyniera rolnika [...]); Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie – akta osobowe. Publikowane: J. Fabianowski, 1999. Wspomnienia o Profesor Jadwidze Gawłowskiej. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 55(1): 9–17.

Piotr KÖHLER

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „PROBLEMY ZACHOWANIA RÓŻNORODNOŚCI FLORYSTYCZNEJ I FITOCENOTYCZNEJ EKOSYSTEMÓW ŁĄKOWYCH” Z CYKLU „SZATA ROŚLINNA ŁĄK W PROCESIE PRZEMIAN” (GÓRZNO, 6–7 WRZEŚNIA 2012)

2nd Polish Conference Series ‘Plant cover of meadows in transformation process’ ‘Preservation problems of floristic and phytocoenotic diversity of meadow ecosystems’ (Górzno, 6–7 September 2012)

W dniach 6–7 września 2012 roku w Górznie odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Szata roślinna łąk w procesie przemian” pt. „Problemy zachowania różnorodności florystycznej i fitocenotycznej ekosystemów łąkowych”. Organizatorami konferencji były: Oddział Polskiego Towarzystwa Botanicznego w Toruniu i Oddział PTB w Bydgoszczy, zaś współorganizatorami: Katedra i Zakład Biologii i Botaniki Farmaceutycznej Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Katedra Botaniki i Ekologii Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy) oraz Pracownia Geobotaniki Katedry Botaniki (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). Konferencji przewodniczył dr hab. Tomasz Załuski (UMK), a merytorycznie wspierały go dr hab. Halina Ratyńska (UKW) i dr Ewa Krasicka-Korczyńska (UTP). W skład komitetu organizacyjnego weszli: dr Dorota Gawenda-Kempczyńska (UMK), dr Iwona Paszek (UMK), dr Tomasz Stosik (UTP), dr Maciej Korczyński (UTP), dr Barbara Waldon (UKW), mgr Renata Hoffmann (UKW) i mgr Ewa Wachowiak (UKW).

Obrazy konferencyjne odbyły się w Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Wilga” w Górznie na